

Lieta C-290/24 [Abkez]ⁱ**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2024. gada 25. aprīlis

Iesniedzējtiesa:*Raad van State* (Nīderlande)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2024. gada 25. aprīlis

Prasītāji:

AI

ZY

BG

Atbildētājs:*Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid***Pamatlietas priekšmets**

Apelācijas sūdzības par *Rechtbank Den Haag* [Hāgas tiesa, Nīderlande] nolēmumiem trīs lietās, kuras ierosināja ārvalstnieki ar pagaidu uzturēšanās atļauju Ukrainā, kuri, sākoties karam Ukrainā, bēga uz Nīderlandi.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Direktīvas 2001/55/EK (“Masveida pieplūduma direktīva”) 4. panta interpretācija, lai noskaidrotu jautājumu par to, kurā brīdī beidzas šīs direktīvas 7. panta 1. punktā minēto citu pārvietoto personu kategoriju pagaidu aizsardzība.

ⁱ Šis lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

Prejudiciālie jautājumi

Vai Padomes Direktīvas 2001/55/EK (2001. gada 20. jūlijs) par obligātajiem standartiem, lai pārvietoto personu masveida pieplūduma gadījumā sniegtu tām pagaidu aizsardzību, un par pasākumiem, lai līdzsvarotu dalībvalstu pūliņus, uzņemot šādas personas un uzņemoties ar to saistītās sekas, 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja dalībvalsts ir izmantojusi šīs direktīvas 7. panta 1. punktā paredzēto iespēju piešķirt pagaidu aizsardzību saskaņā ar šo direktīvu arī citām pārvietoto personu kategorijām (turpmāk tekstā – “fakultatīvā kategorija”), tad šīs fakultatīvās kategorijas pagaidu aizsardzība turpinās ne tikai gadījumā, ja notiek automātiska pagarināšana 4. panta 1. punkta izpratnē, uz šajā noteikumā norādīto laiku, bet arī tad, ja tiek pieņemts pagarināšanas lēmums 4. panta 2. punkta izpratnē, uz šajā noteikumā norādīto laiku?

Vai, lai atbildētu uz jautājumu par to, vai fakultatīvās kategorijas pagaidu aizsardzība turpinās, ja tiek pieņemts pagarināšanas lēmums 4. panta 2. punkta izpratnē, ir nozīme tam, ka dalībvalsts ir nolēmusi izbeigt fakultatīvās kategorijas pagaidu aizsardzību pirms laika, kurā Padome nolēma par vienu gadu pagarināt pagaidu aizsardzību saskaņā ar 4. panta 2. punktu?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Padomes Direktīva 2001/55/EK (2001. gada 20. jūlijs) par obligātajiem standartiem, lai pārvietoto personu masveida pieplūduma gadījumā sniegtu tām pagaidu aizsardzību, un par pasākumiem, lai līdzsvarotu dalībvalstu pūliņus, uzņemot šādas personas un uzņemoties ar to saistītās sekas (turpmāk tekstā – “Masveida pieplūduma direktīva”): 13. apsvērums, 4., 6. un 7. pants.

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/115/EK (2008. gada 16. decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi: 3. pants.

Padomes Īstenošanas lēmums (ES) 2022/382 (2022. gada 4. marts), ar ko Direktīvas 2001/55/EK 5. panta nozīmē konstatē no Ukrainas pārvietoto personu masveida pieplūduma esamību un nosaka pagaidu aizsardzības ieviešanu: 2. pants.

Padomes Īstenošanas lēmums (ES) 2023/2409 (2023. gada 19. oktobris), ar ko pagarina ar Īstenošanas lēmumu (ES) 2022/382 ieviesto pagaidu aizsardzību: 5., 7. un 8. apsvērums un 1. pants.

Atbilstošās valsts tiesību normas

Vreemdelingenwet 2000 [2000. gada Ārvalstnieku likums].

Vreemdelingenbesluit 2000 [2000. gada Lēmums par ārvalstniekiem]: 3.1.a pants.

Voorschrift Vreemdelingen 2000 [2000. gada Noteikumi par ārvalstniekiem]: 3.9.a pants.

Īss pamatlītas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Ārvalstnieki AI, ZY un BG ir attiecīgi Alžīrijas, Turcijas un Pakistānas valstspiederīgie. Viņiem bija pagaidu uzturēšanās atļauja Ukrainā, kad Krievijas bruņotie spēki 2022. gada 24. februārī sāka plaša mēroga iebrukumu Ukrainā. Pēc iebrukuma viņi bēga uz Nīderlandi, kur viņi reģistrējās Iedzīvotāju reģistrā. Ārvalstnieki nepieder pie tām personu kategorijām, kurām saskaņā ar Īstenošanas lēmumu 2022/382 ir jāpiešķir pagaidu aizsardzība.
- 2 *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* [Tieslietu un drošības valsts sekretārs; turpmāk tekstā – “valsts sekretārs”] tomēr nolēma piemērot Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. panta 3. punkta fakultatīvo noteikumu un piešķirt pagaidu aizsardzību arī trešo valstu valstspiederīgajiem, kuriem 2022. gada 23. februārī bija pagaidu uzturēšanās atļauja Ukrainā, nepārbaudot, vai viņi var atgriezties savā izcelsmes valstī vai izcelsmes reģionā drošos un ilglaicīgos apstākļos (turpmāk tekstā – “fakultatīvā kategorija”). Tādējādi uz ārvalstniekiem attiecās Masveida pieplūduma direktīvā paredzētā aizsardzība.
- 3 2022. gada 19. jūlijā valsts sekretārs pārtrauca fakultatīvā noteikuma piemērošanu. No šī brīža jaunām fakultatīvās kategorijas pārvietotajām personām, kas vēl nebija reģistrējušās Iedzīvotāju reģistrā, vairs nebija tiesību uz pagaidu aizsardzību.
- 4 Pagaidu aizsardzība saskaņā ar Masveida pieplūduma direktīvas 4. panta 1. punktu tika divas reizes automātiski pagarināta par sešiem mēnešiem līdz 2024. gada 4. martam. Ar Īstenošanas lēmumu 2023/2409 (2023. gada 19. oktobris) Padome par vienu gadu līdz 2025. gada 4. martam pagarināja pagaidu aizsardzību Īstenošanas lēmumā 2022/382 minētajām pārvietoto personu kategorijām.
- 5 2024. gada 7. februārī valsts sekretārs pieņēma atgriešanas lēmumus Direktīvas 2008/115 3. panta 4. punkta izpratnē attiecībā uz šiem trīs ārvalstniekiem. Šajos lēmumos viņš norādīja uz *Raad van State* [Valsts padomes] Administratīvo strīdu nodaļas (turpmāk tekstā – “nodaļa”) 2024. gada 17. janvāra spriedumu (ECLI:NL:RVS:2024:32), no kura izriet, ka saskaņā ar Masveida pieplūduma direktīvu un ar to saistīto Īstenošanas lēmumu 2022/382 ārvalstnieku tiesības uz pagaidu aizsardzību un tādējādi viņu likumīgā uzturēšanās *ipso iure* beidzas 2024. gada 4. martā. Tāpēc ārvalstniekiem vajadzēja atstāt Eiropas Savienības teritoriju četrus nedēļus laikā pēc 2024. gada 4. marta.
- 6 Katrs no ārvalstniekiem cēla prasību *Rechtbank Den Haag* par attiecīgo atgriešanas lēmumu. Viņu lietas tika izskatītas trīs dažādās tiesas sēžu vietās, proti, Rūrmondā, Zvollē un Hārlemā. Lai gan šo trīs ārvalstnieku situācija ir salīdzināma gan faktiskā, gan tiesiskā ziņā, tiesas sēžu vietas pieņēma atšķirīgus nolēmumus, kuri divās no trīs lietām neatbilst 5. punktā minētajam nodaļas

spriedumam. Trešajā lietā tiesa, pamatojoties uz citu argumentāciju, nonāca pie tāda paša rezultāta kā nodaļa.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 7 Nodaļa savā 17. janvāra spriedumā jau pievērsās jautājumam par to, cik ilgi no Ukrainas pārvietoto personu fakultatīvajai kategorijai turpinās pagaidu aizsardzība. Šī sprieduma mērķis bija panākt vienotu tiesību piemērošanu nacionālā līmenī. Taču šis mērķis nav sasniegts: *Rechtbank Den Haag* dažādās tiesas sēžu vietas arī pēc nodaļas sprieduma ir dažādi atbildējušas uz jautājumu, kā ir jāinterpretē Masveida pieplūduma direktīvas 4. panta 1. un 2. punkts. Šīs trīs lietas tiesas sēžu vietās Rūrmondā, Zvollē un Hārlemā tam ir piemērs. Turklāt arī tiesas sēžu vieta Amsterdamā 2024. gada martā šajā saistībā uzdeva prejudiciālus jautājumus Tiesai (lieta C-244/24).

Nodaļas 2024. gada 17. janvāra spriedums

- 8 Attiecībā uz pagaidu aizsardzības ilgumu, kā uzskata nodaļa, ir jāņem vērā Masveida pieplūduma direktīvas 4. panta sistematika un hronoloģiskā secība. Nodaļa uzskata, ka 4. panta 1. un 2. punkts attiecas uz dažādām situācijām. Pirmais punkts attiecas uz pagaidu aizsardzības sākotnējo ilgumu un šīs aizsardzības automātisku pagarināšanu. Tas ir noteikts Īstenošanas lēmumā 2022/382. Otrais punkts attiecas uz jaunu situāciju, kurā Padome, ņemot vērā Komisijas priekšlikumu, no jauna pārbauda, vai vēl ir iemesli pagaidu aizsardzības nodrošināšanai. No Ukrainas pārvietotajām personām tas ir noteikts Īstenošanas lēmumā 2023/2409.
- 9 No Īstenošanas lēmuma 2023/2409 nodaļa secināja, ka pagarinājums līdz 2025. gada 4. martam attiecas uz fakultatīvo kategoriju tikai tiktāl, ciktāl dalībvalstis 2023. gada 19. oktobrī bija piemērojušas Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. panta 3. punktu. Nīderlandē to nepiemēroja. Tāpēc 2023. gada 19. oktobrī šai pārvietoto personu kategorijai vairs netika piemērota pagaidu aizsardzība Nīderlandē, un uz pārvietotajām personām neattiecās Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. panta 3. punkts. Īstenošanas lēmuma 2023/2409 1. pants un šajā noteikumā paredzētais pagarinājums līdz 2025. gada 4. martam līdz ar to netiek piemēroti fakultatīvajai kategorijai.
- 10 Šādu Īstenošanas lēmuma 2023/2409 1. panta interpretāciju nodaļa balstīja uz Komisijas 2023. gada 19. septembra priekšlikumu par pagaidu aizsardzības pagarināšanu (COM (2023) *final*). Šī priekšlikuma pamatojumā, it īpaši 2. zemspītras piezīmē, netiek pieminēts Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. panta 3. punkts. No tā nodaļa izsecināja, ka šī Īstenošanas lēmuma 2. panta 3. punkts attiecas uz Īstenošanas lēmumu 2023/2409 tikai tiktāl, ciktāl dalībvalstis to piemēroja brīdī, kad Padome pieņēma Īstenošanas lēmumu 2023/2409. Šīs interpretācijas pamatā ir dalībvalstu tiesības izbeigt Savienības tiesību fakultatīva noteikuma piemērošanu.

- 11 Tāpēc nodaļa nonāca pie rezultāta, ka no Ukrainas pārvietoto personu fakultatīvās kategorijas pagaidu aizsardzības ilgums ar Īstenošanas lēmumu 2023/2409 netika pagarināts. Šīs kategorijas pagaidu aizsardzība *ipso iure* beidzās 2024. gada 4. martā.

Tiesas sēžu vieta – Rūrmonda (AI)

- 12 Šī tiesas sēžu vieta būtībā norādīja, ka pagaidu aizsardzības pagarināšana saskaņā ar Masveida pieplūduma direktīvas 4. panta 2. punktu nerada jaunu situāciju, kuras dēļ valsts sekretāram būtu nepieciešams no jauna novērtēt no Ukrainas pārvietoto personu fakultatīvās kategorijas situāciju. Lai atbildētu uz jautājumu, vai attiecīgā ārvalstnieka pagaidu aizsardzības ilgums ir pagarināts, nozīme ir tikai tam, ka Masveida pieplūduma direktīva jau tika piemērota attiecīgajiem ārvalstniekiem un tāpēc viņiem ir tiesības uz pagaidu aizsardzību saskaņā ar šo direktīvu laikā, kad tika pieņemts un stājās spēkā Īstenošanas lēmums 2023/2409.
- 13 Papildus tam šī tiesas sēžu vieta norāda, ka Savienības likumdevējs dalībvalstīm ir devis iespēju izvēlēties, vai tās piemēro vai nepiemēro Masveida pieplūduma direktīvas 7. panta 1. punktu. Ja dalībvalstis ir izmantojušas šīs tiesības un bez pienākuma piešķirušas pagaidu aizsardzību pārvietotajām personām, bet pagarināšanas brīdī to vairs nedara, tad nav loģiski pieņemt, ka Padome nosaka dalībvalstīm, ka šī aizsardzība fakultatīvajai kategorijai beidzas, bet pagaidu aizsardzība citām pārvietotajām personām tiek pagarināta. Ja tas būtu bijis Padomes nolūks, tad tā būtu varējusi tieši norādīt šo pagaidu aizsardzības pagarināšanas ierobežojumu Īstenošanas lēmuma 2023/2409 7. un 8. apsvērumā vai 1. pantā, Masveida pieplūduma direktīvas 7. panta 1. punktā vai Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. panta 3. punktā.
- 14 Tiesas sēžu vieta Rūrmondā secina, ka ne no Īstenošanas lēmuma 2023/2409 formulējuma, ne sistemātikas, ne mērķiem neizriet, ka pagarināšanas brīdī varētu vai vajadzētu no jauna novērtēt, kuras pārvietotās personas ir saņēmēji saskaņā ar Masveida pieplūduma direktīvu. Lēmums vairs nepiemērot Masveida pieplūduma direktīvas 7. panta 1. punktu neietekmē agrāk piešķirtas pagaidu aizsardzības ilgumu.

Tiesas sēžu vieta – Zvolle (ZY)

- 15 Tiesas sēžu vieta Zvollē pievienojās nodaļas 2024. gada 17. janvāra sprieduma rezultātam, ka pagaidu aizsardzība no Ukrainas pārvietoto personu fakultatīvajai kategorijai beidzās 2024. gada 5. martā. Taču tā nonāk pie šī rezultāta, pamatojoties uz citu argumentāciju nekā nodaļa.
- 16 Principā spēkā esot noteikums, ka piešķirtajai aizsardzībai saskaņā ar Masveida pieplūduma direktīvas 13. apsvērumu ir jābūt ar ierobežotu ilgumu un būtiska nozīme esot tam, vai faktiski ir iespējams atgriezties izcelsmes valstī. Valsts sekretārs izmantoja Masveida pieplūduma direktīvas 7. panta 1. punktā paredzēto iespēju piešķirt pagaidu aizsardzību arī citām pārvietoto personu kategorijām, taču

šo pieeju pārtrauca 2022. gada 19. jūlijā. Šī tiesas sēžu vieta tāpat kā nodaļa norāda, ka pagaidu aizsardzība trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri tajā brīdī jau bija iekļauta no Ukrainas pārvietoto personu fakultatīvajā kategorijā, turpinās un šīs aizsardzības automātiskā pagarināšana ir spēkā arī attiecībā uz šo kategoriju. Taču Padomes Īstenošanas lēmuma 2023/2409 pieņemšana saskaņā ar Masveida pieplūduma direktīvas 4. panta 2. punktu paredz jaunu novērtējumu. Jaunā novērtējuma brīdī Masveida pieplūduma direktīvas 7. panta 1. punkts Nīderlandē kopš 2022. gada jūlija vairs netika piemērots. Tāpēc no Ukrainas pārvietoto personu fakultatīvā kategorija sasniedza Masveida pieplūduma direktīvas 6. panta 1. punktā paredzēto maksimālo ilgumu 2024. gada 4. martā, t.i. brīdī, kad beidzās automātiski pagarinātā pagaidu aizsardzība.

- 17 Tiesas sēžu vieta *Zvollē* ņēma vērā, ka Masveida pieplūduma direktīvas 6. pantā nav noteikts maksimālais ilgums. No šīs direktīvas 4. panta izriet, ka maksimālais ilgums saskaņā ar 1. pantu var būt divi gadi vai pagarināšanas gadījumā saskaņā ar 2. pantu – trīs gadi. Līdz ar to fakultatīvajai kategorijai maksimālais ilgums ir cits nekā citām pārvietotajām personām. Tāpēc no Masveida pieplūduma direktīvas 6. panta 1. punkta un apstākļa, ka šī direktīva tika neierobežoti piemērota fakultatīvajai kategorijai, neizriet, ka šai kategorijai ir tiesības uz pagaidu aizsardzību vēl līdz 2025. gada 4. martam.
- 18 Apstāklis, ka Padome Īstenošanas lēmumā 2023/2409 neparedzēja izņēmumu fakultatīvajai kategorijai, neizraisa citus secinājumus. Padome nelemj par fakultatīvā noteikuma piemērošanu un tāpēc nelemj arī par tā izbeigšanu; tas ir dalībvalstu uzdevums. Arī no Īstenošanas lēmuma 2023/2409 7. un 8. apsvēruma neizriet, ka tas būtu jāvērtē citādāk. Tiesas sēžu vieta *Zvollē* interpretē šos apsvērumus, ņemot vērā piekto apsvērumu: šis apsvērumš neattiecas uz fakultatīvo kategoriju, jo personas, kas pieder pie šīs kategorijas, ir no citas valsts un tāpēc tām nav pienākuma atgriezties Ukrainā.
- 19 Tiesas sēžu vieta *Zvollē* uzskata, ka šī interpretācija atbilst Masveida pieplūduma direktīvas mērķiem. Proti, šī direktīva paredz obligātos standartus to pārvietoto personu aizsardzībai, kuras nevar atgriezties savā izcelsmes valstī, bet fakultatīvajai kategorijai atgriešanās izcelsmes valstī parasti ir iespējama.

Tiesas sēžu vieta – Hārlema (BG)

- 20 Tā kā Nīderlande piemēroja Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. panta 3. punktu, tad personas, kas pieder pie fakultatīvās kategorijas, pēc tiesas sēžu vietas Hārlemā uzskatiem ir pārvietotās personas šī Īstenošanas lēmuma 2. panta izpratnē. Ar Īstenošanas lēmuma 2023/2409 1. pantu visām pārvietotajām personām, kas ir ietvertas Īstenošanas lēmuma 2022/382 2. pantā, pagaidu aizsardzība tiek pagarināta līdz 2025. gada 4. martam. Tajā netiek nošķirtas dažādās 2. pantā minētās kategorijas. Apstāklis, ka pagaidu aizsardzība, kas balstās uz Īstenošanas lēmumu 2022/382, pēc 2024. gada 4. marta vairs automātiski neturpinās, bet ir pagarināta ar Padomes lēmumu saskaņā ar Masveida pieplūduma direktīvas

4. panta 2. punktu, nedod iemeslu secināt, ka pagarinājums nav spēkā attiecībā uz no Ukrainas pārvietoto personu fakultatīvo kategoriju.

Lūgums piemērot paātrināto tiesvedību un apvienot lietas

- 21 Iemeslu dēļ, kas būtībā sakrīt ar tiem, ko *Rechtbank Den Haag*, tiesas sēžu vieta Amsterdamā, norādīja lietā C-244/24, nodaļa lūdz piemērot paātrināto tiesvedību. Šajā saistībā nodaļa norāda arī uz tiesību nevienlīdzību, kas ir radusies starp ārvalstniekiem, kuri ir cēlušies prasību par savu atgriešanas lēmumu, un ārvalstniekiem, kas par to nav cēlušies prasību. Papildus tam nodaļa lūdz Tiesu apvienot abus lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu.

DARBBA VERSIJA